

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เพลงนับเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์อย่างหนึ่งของมนุษย์ที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์มาตั้งแต่เกิดจนตาย เพลงนั้นเป็นภาษาสากลที่มนุษย์ไม่ว่าจะเป็นชนชาติใดหรือภาษาใดต่างก็มีวัฒนธรรมเพลงของตน ความแตกต่างของเพลงแต่ละชาติจะเป็นไปในด้านเนื้อร้องและทำนอง ซึ่งจะเหมาะสมกับลักษณะของวัฒนธรรมและสังคมนั้น ๆ

อาจกล่าวได้ว่าเพลงนั้นเป็นสื่อทางศิลปะอย่างหนึ่งที่สามารถสะท้อนถึงอารมณ์และความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นความสุข ความงาม ความประทับใจ หรือ ความทุกข์ ในทำนองเดียวกัน เพลงก็เป็นสื่อที่จะชักนำมนุษย์ให้เกิดความรู้สึกเศร้าเสียใจ สนุกสนาน ฯลฯ ไปตามจังหวะและเนื้อร้องของเพลงแต่ละ เพลงที่มีคุณลักษณะแตกต่างกันออกไป เนื้อหาของเพลงที่บรรเลงนั้นมีหลากหลายประเภท อาทิเช่น เพลงที่แสดงถึงความสนุกสนานร่าเริง ความรัก ความงาม ความเศร้า ความเห็นอกเห็นใจ การให้กำลังใจ เป็นต้น ซึ่งลักษณะของเพลงที่ดีมีคุณค่านั้นจำต้องเปี่ยมไปด้วยอารมณ์และความมีชีวิตจิตใจ*

*งานศิลปะที่ดีย่อมมีคุณลักษณะพิเศษในการแสดงความหมายและอารมณ์ อาจมีความรู้สึกเคลื่อนไหวรุนแรงหรือสงบเยือกเย็น บ่งถึงความทุกข์เวทนาหรือความแจ่มใสร่าเริง อาจมีลักษณะอ่อนหวานหรือหนักแน่นทรงพลัง ก่อให้เกิดความสะเทือนอารมณ์หรือความประทับใจแก่ผู้ฟังอันเป็นการเน้นถึงคุณลักษณะทางอารมณ์

การสร้างสรรคผลงานเพลงของศิลปินนับเป็นผลผลิตอย่างหนึ่งของการแสดงออกทางสังคมของมนุษย์ที่นำเอาประสบการณ์หรือการแปลความหมายใหม่ ๆ มาสู่เรา นับตั้งแต่ "สิ่งที่เป็นจริง (reality) หรือ สิ่งที่มีมองเห็นและสามารถสัมผัสหรือจับต้องได้ (tangible) ไปสู่จินตนาการอันลึกลับของจักรวาลที่แลไม่เห็น (invisible world) และไม่สามารถสัมผัสหรือจับต้องได้ (intangible) คือจากธรรมชาติไปสู่อุดมคติ สัญลักษณ์ ความคิดฝัน และ นามธรรม"¹

องค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างสรรคผลงานเพลงซึ่งจัดเป็นงานศิลปะอย่างหนึ่ง ได้แก่ ศิลปินผู้สร้างสรรคผลงานเพลง ผลงานเพลงที่ศิลปินสร้างขึ้น และ ผู้ฟังเพลง องค์ประกอบทั้ง 3 ประการที่กล่าวมาล้วนมีความเกี่ยวพันกันอย่างยิ่งในลักษณะที่ศิลปินจะ เกิดอารมณ์สะเทือนใจต่อปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งในสังคม จากนั้นก็จะแปรเปลี่ยนเป็นความรู้สึก ซึ่งจะ เป็นแรงคลาใจให้สร้างสรรคผลงานเพลงออกมา โดยผลงานเพลงนั้นจะต้องสามารถก่อให้เกิดความรู้สึกตามที่ศิลปินต้องการจะสื่อและถ่ายทอด ทั้งยังช่วยส่งผลให้ผู้ฟัง เกิดอารมณ์สะเทือนใจไปกับการฟังเพลงนั้น ๆ รวมทั้ง เกิดความรู้สึกประทับใจหรือเกิดความรู้สึกว่าผลงานนั้นมีคุณค่าทางศิลปะ*

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าเพลงมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง นอกจากเพลงจะทำหน้าที่รับใช้มนุษย์ในแง่ของการพัฒนาจิตใจและก่อให้เกิดความเจริญทางสติปัญญาแล้ว เพลงยังทำหน้าที่รับใช้สังคมอีกด้วย อาทิเช่น เพลงกล่อมเด็ก ซึ่งมีขึ้นเพื่อใช้สำหรับเท็กกล่อมทารกแรกเกิด เพลงสำหรับประกอบพิธีกรรม

¹ สงวน รอดบุญ, "การวัดคุณค่างานศิลปะ," ใน ศิลปะกับมนุษย์ (พระนคร: โรงพิมพ์อักษรสมัย, 2514), หน้า 20.

* การที่ผลงานเพลงชิ้นใดชิ้นหนึ่งจะสามารถทำให้ผู้ฟัง เกิดความรู้สึกประทับใจและเห็นว่ามีคุณค่าทางศิลปะได้จะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ (experience) พุทธิปัญญา (intellectual) และวุฒิภาวะ (maturity) ของศิลปิน ประกอบกับค่านิยมหรือความซาบซึ้งในศิลปะ (art appreciation) ของผู้ฟัง บนพื้นฐานของการศึกษาร่วมกัน

ต่าง ๆ เช่น พิธีทางศาสนา พิธีบวงสรวงเทพยดา ฯลฯ ซึ่งมีขึ้นเพื่อใช้แสดงถึงความเชื่อที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพลงสำหรับประกอบการแสดง เช่น เพลงประกอบละครหรือภาพยนตร์ และ เพลงสำหรับขับร้องเพื่อความบันเทิง เป็นต้น

ปราณี วงษ์เทศ ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของเพลงที่มีต่อสังคมดังนี้คือ

1. เพลงจะทําหน้าที่เป็นเสมือนกับตัวแทนของระบบสัญลักษณ์ในทางสังคมที่สะท้อนออกมาให้เห็นตามความเชื่อทางศาสนาและระบบชนชั้นในสังคม
2. เพลงมีหน้าที่กระตุ้นให้เกิดการสนองตอบทางกายภาพ อาทิเช่น การรบ การสงคราม การทำงาน ฯลฯ
3. เพลงเป็นเสมือนเครื่องควบคุมทางสังคม คอยรักษาบรรทัดฐานทางสังคมและชี้แนะระเบียบแบบแผนที่เหมาะสม รวมทั้งกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมทางสังคมอีกด้วย
4. เพลงมีบทบาทในการรักษาสถาบันที่สำคัญทางสังคม เช่น ศาสนา ความเชื่อ ช่วยทําให้การประกอบพิธีกรรมมีเหตุผล และ รักษาสัญลักษณ์ทางพิธีกรรม
5. ทําให้เกิดความสับสนและความมั่นคงทางวัฒนธรรม¹

นอกจากการทําหน้าที่รับใช้มนุษย์ในแง่ของจิตใจและสังคมแล้ว เพลงยังทําหน้าที่รับใช้มนุษย์ในแง่ของ เศรษฐกิจและการเมืองอีกด้วย กล่าวคือ ในด้านเศรษฐกิจนั้นจะเห็นได้ว่าบรรดาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงานเพลง ไม่ว่าจะเป็นผู้ลงทุน โบรคเกอร์ เซอร์ นักประพันธ์ นักร้อง นักดนตรี นักเรียบเรียงเสียงประสาน ผู้จัดการค่าย ตลอดจนนักจัดรายการเพลงทางวิทยุและโทรทัศน์ ล้วนได้รับผลประโยชน์จำนวนมากจากการสร้างสรรค์ผลงานเพลง ในด้านการเมืองนั้นจะเห็นได้ว่าเพลงได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการโน้มน้าวใจ ปลุกใจ ปลุกระดม รวมไปถึงการเรียกร้องถึงสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ชน

¹ปราณี วงษ์เทศ, "เพลงพื้นบ้าน," วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร 2 (กรกฎาคม-กันยายน, 2523), หน้า 12.

"เพลงไทยมีวิวัฒนาการมาเป็นเวลาอันยาวนาน นับตั้งแต่เพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก เพลงพวงมาลัย เพลงสงพาง เพลงเกี่ยวข้าว เพลงเต็นท์ ราวาศีว เพลงลาตัด เพลงหมอลำหมอลำแคน เพลงบอก จนกระทั่งถึงเพลงลูกทุ่งสมัยใหม่ หรือจากเพลงไทยเดิมจนกระทั่งถึงเพลงลูกกรุง"¹ เพลงเหล่านี้ต่างก็มีเนื้อหารสชาติ ตลอดจนท่วงทำนองที่แตกต่างกันไปตามสภาพสังคมและชีวิตความเป็นอยู่

วิวัฒนาการของเพลงไทยสากลจากละครร้องและบทเพลงประกอบในภาพยนตร์คือกำเนิดของบทเพลงขับร้องไทยสากลในปัจจุบัน ซึ่งในช่วงแรกเริ่มที่มีเพลงไทยสากลเกิดขึ้นนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการขับร้องและบรรเลงสดตามโรงละครและโรงภาพยนตร์ ภายหลังจากที่วิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีของแผ่นเสียงได้เจริญก้าวหน้าขึ้น เป็นเหตุให้มีผู้นิยมผลิตแผ่นเสียงออกจำหน่าย รวมทั้งได้มีการพัฒนาคุณภาพมาโดยตลอด จนกระทั่งเทคโนโลยีทางเครื่องเสียงแบบใหม่ในรูปของแถบเสียงแบบคาร์ทริดจ์ (cartridge) ได้เข้ามาแพร่หลายในประเทศไทย และส่งผลให้โฉมหน้าของวงการเพลงเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากเพลงสากลได้เข้ามามีบทบาทและอิทธิพลต่อผู้ฟังอย่างมาก

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 เป็นต้นมา ทั้งเพลงสากลและเพลงไทยสากลก็ได้เป็นที่นิยมแพร่หลายไปทั่วประเทศ และได้มีผู้นิยมแปลงแผ่นเสียงขนาด 7 นิ้ว ซึ่งถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในการผลิต แต่เนื่องจากกฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยในขณะนั้นยังไม่มีการปรับปรุงใหม่ บทลงโทษที่มีอยู่ก็น้อยมากเป็นเหตุให้มีการละเมิดลิขสิทธิ์กันอย่างกว้างขวาง ตราบทจนกระทั่งเทคโนโลยีได้เจริญถึงขั้น "การพัฒนาแถบเสียง (เทป) จากแบบคาร์ทริดจ์ (cartridge) มาเป็นเทปแบบคาสเซ็ท (cassette) ความนิยมในการฟังเพลงของกลุ่มผู้บริโภคก็ยิ่งสูงขึ้น"² เนื่องจาก

¹ กิ่งแก้ว อัดถาวร, คติชนวิทยา (พระนคร: หน่วยศึกษานันทศึกษา, กรมการฝึกหัดครู, 2519), หน้า 255.

² บุญยงค์ ศุทธวิโรจน์, "สภาพการเติบโตและการแข่งขันของธุรกิจเทปเพลงไทยสากล," โลกดนตรี 27 (มีนาคม 2530), หน้า 74-75.

เทปคาสเซ็ท ตลอดจนเครื่องเล่นนั้นมีราคาข้อมเยากว่าแบบคาร์ทริดจ์มาก ด้วยเหตุนี้ทำให้ปริมาณของผู้ฟัง เทปคาสเซ็ทมีมากขึ้นและส่งผลให้การดำเนินงานธุรกิจเทปเพลง เกิดลักษณะของการลอกเลียนและรับจ้างอัดเพลงสากลและ เพลงไทยสากล จากแผ่นเสียงออกจำหน่ายเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม ก็ได้มีผู้ผลิตจำนวนหนึ่งที่ได้ผลิตและสร้างสรรค์เทปเพลงไทยสากลออกจำหน่ายกันบ้างแล้ว หากแต่ยังไม่เป็นที่นิยมแพร่หลายอย่างจริงจังมากนัก อาทิเช่น ผลงานชุด "แพนฉั้น" และ "จากไปลอนดอน" ของ วงชาติตรี ซึ่งผลิตโดย บริษัท เมโทรแผ่นเสียงและเทปจ๊ากัด หรือผลงานของ สุเทพ วงศ์กำแหง สวลี ผกาพันธุ์ ธาณินทร์ อินทรเทพ ที่ผลิตโดยบริษัท อีเอ็มไอ (ประเทศไทย) จ๊ากัด ในช่วงปี พ.ศ. 2517 - 2518 เป็นต้น จนกระทั่งในช่วงปี พ.ศ. 2522 ที่วงดนตรีแกรนด์เอ็กซ์ ภายใต้การนำของ นคร เวชสุภาพร ได้นำเอาเพลงลูกทุ่งมาทำเป็นเพลงจังหวะดิสโกในชุด "ลูกทุ่งดิสโก" ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างมากและสามารถบุกตลาดเทปเพลงไทยสากลให้ตื่นตัวขึ้นมาได้ ภายหลังจากนั้นทำให้วงการเทปเพลง เริ่มพยายามหาช่องทางที่จะผลิตเทปเพลงไทยสากลกันออกมา ประกอบกับในช่วงนั้นเทคโนโลยีทางเครื่องเสียง ได้พัฒนาไปอีกขั้นหนึ่งคือ ได้มีการผลิตเครื่องเล่นเทปคาสเซ็ทที่มีหูฟัง โดยเฉพาะที่เรียกว่า "SOUND ABOUT" หรือ "WALKMAN" ออกมา เป็นเหตุให้ผู้ฟัง เริ่มนิยมฟัง เพลงกันมากยิ่งขึ้นและส่งผลให้ธุรกิจเทปเพลงไทยสากลเจริญรุดหน้าและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว

โดยทั่วไปแล้ว การดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลในลักษณะที่ครบวงจรนั้นจะประกอบไปด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอนด้วยกันคือ การผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลง (production) การส่งเสริมการจำหน่าย หรือ การทำโปรโมชัน (promotion) และ การจัดจำหน่าย (distribution) จะเห็นได้ว่าในช่วงก่อนหน้าปีพ.ศ. 2522 ลักษณะของการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากล เป็นเพียงการดำเนินการเฉพาะในส่วนของการผลิตและจัดจำหน่ายกันเอง เท่านั้น ยังไม่มีการทำโปรโมชันหรือการจัดจำหน่ายอย่างเป็นทางการเป็นขั้นตอน ในอีกแง่หนึ่ง เนื่องจากในขณะนั้นยังไม่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายลิขสิทธิ์ ดังนั้น เป็นเหตุทำให้มีผู้ละเมิดลิขสิทธิ์อัดเพลงจากแผ่นเสียงทั้ง เพลงสากลและ เพลงไทยสากลออกวางจำหน่ายกันอย่างมากมาย โดยที่ผู้ผลิต นักประพันธ์ หรือ นักร้องเจ้าของบทเพลง ไม่สามารถที่จะทำอะไรได้ ตราบจนกระทั่งสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย ในพระ

บรมราชูปถัมภ์ ได้ดำเนินการเรียกร้องรัฐบาลอย่างจริงจัง "รัฐบาลจึงได้แก้ไข และประกาศพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์พ.ศ. 2521 หรือ ฉบับปัจจุบัน"¹ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2521 เป็นฉบับปรับปรุงแก้ไขจากพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรมพ.ศ. 2474 ซึ่งได้มีการวางบทกำหนดโทษมากขึ้นกว่าฉบับก่อน ภายหลังจากที่ได้มีการประกาศกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับใหม่แล้วทำให้ปัญหาในการลอกเลียนเพลงจากแผ่นเสียงค้อย ๆ หมดไป และทำให้บรรดาผู้ผลิตและศิลปินเริ่มหันมาทุ่มเทให้กับการสร้างสรรค์ผลงานเพลงด้วยความมั่นใจมากยิ่งขึ้นและเป็นจุดที่ทำให้เพลงไทยสากลกลายเป็นระบบธุรกิจเทปเพลงแบบครบวงจรเมื่อประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา โดยมีกฎหมายลิขสิทธิ์เป็นหลักคุ้มครองในการดำเนินธุรกิจ

กำเนิดของ เทปเพลงไทยสากลนั้นเป็นเสมือนรูปแบบของการฟังเพลงที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อสมาชิกในสังคมที่มีจำนวนมาก ทั้งนี้โดยอาศัยพัฒนาการทางเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าเข้ามาช่วยใน "การผลิตเพื่อมวลชน" (mass production) ที่จำเป็นต้องใช้ต้นทุนในการผลิตสูง ด้วยเหตุนี้ทำให้เพลงไทยสากล ซึ่งเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ได้ถูกแปรสภาพให้กลายเป็นสินค้าที่ถูกผลิตขึ้นในรูปของ "อุตสาหกรรมวัฒนธรรม" (culture industry) ซึ่งผู้ผลิตต่างก็มุ่งหวังถึงผลกำไรสูงสุดจากการผลิตและจำหน่ายเทปเพลงนั้น ดังจะเห็นได้ว่า แต่เดิมเพลงไทยสากลมีการร้องและบรรเลงสดเฉพาะในละครร้องและภาพยนตร์เท่านั้น ต่อมาจึงได้วิวัฒนาการมาเป็นการบันทึกเสียงลงบนแผ่นเสียงและเทปคาสเซ็ท ซึ่งถูกเผยแพร่ไปตาม

¹สมาคมนักแต่งเพลง, "กฎหมายลิขสิทธิ์," ใน เบื้องหลังเพลงดัง : รวมข้อเขียนของ 40 นักเพลง, พิมพ์ครั้งที่ 1. (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สยามออฟเซ็ท จำกัด, 2526), หน้า 365.

*อุตสาหกรรมวัฒนธรรม เป็นแนวคิดของสำนักแฟรงค์เฟิร์ตที่มองว่า วัฒนธรรมในยุคนับปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย การบริโภค ศิลปะ ฯลฯ จะถูกผลิตออกมาเพื่อมวลชนในรูปของอุตสาหกรรมที่มีโรงงานการผลิต และส่งผลิให้ผู้ผลิตกับผู้บริโภคตัดขาดกันอย่างสิ้นเชิง และที่สำคัญคือวัฒนธรรมที่ถูกผลิตออกมานั้น จะมีมาตรฐานเหมือนกันหมด

สื่อมวลชนต่าง ๆ ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ และในปัจจุบันได้กลายมาเป็นสินค้าอย่างหนึ่ง ในระบบธุรกิจที่มีการขยายตัวและเจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว จนกระทั่งส่งผล ให้กลายเป็นธุรกิจอีกประเภทหนึ่งที่นับวันจะยิ่งทวีความสำคัญและมีบทบาทในสังคม มากยิ่ง ๆ ขึ้นทุกที

ในปัจจุบันเทปเพลงไทยสากลกลายเป็นสินค้าอย่างหนึ่งที่ทั้งบุคคลในวง การเพลงและนอกวงการต่างก็ให้ความสนใจ เนื่องจาก "เป็นตลาดสินค้าขนาดใหญ่ ที่ทำรายได้จากยอดขายรวมกันได้สูงถึง 600 ล้านบาทต่อปี"¹ ดังนั้น จึงไม่ เป็นที่น่าแปลกใจที่มีบริษัทที่ดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลเกิดขึ้นอย่างมากมาย ทั้งบริษัทผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลง บริษัทโปรโมชั่น และ บริษัทจัดจำหน่าย รวมไปถึงศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานเพลง อันประกอบไปด้วย นักประพันธ์ทำนอง และคาร้อง นักร้อง นักดนตรี และ นักเรียบเรียงเสียงประสาน ซึ่งแสดงให้เห็น ถึงลักษณะของการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลในปัจจุบันที่ต้องมีการแบ่งงาน กันทำ (division of labour) อย่างเป็นขั้นตอน ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จากการที่เทปเพลงไทยสากลได้กลายเป็นระบบธุรกิจ ขึ้นมานั้นได้ก่อให้เกิดการแข่งขันกันอย่างสูงเพื่อความสำเร็จ โดยต่างฝ่ายต่างนำ กลยุทธ์ต่าง ๆ มาใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการตลาด ขั้นตอนที่มีบทบาทสำคัญ ยิ่งก็คือ การทำโปรโมชั่น เนื่องจากเฉพาะงบประมาณในการโปรโมชั่นเทปเพลง ชุดหนึ่งในขณะนี้สูงเป็นล้านบาท ในขณะที่เมื่อ 7 ปีก่อนคือประมาณปีพ.ศ. 2525 "มีการใช้งบประมาณในส่วนดังกล่าวเพียงแค่ 2-3 แสนบาท"² เท่านั้น จากจุดนี้ จะเห็นได้ว่างบประมาณในการทำโปรโมชันนั้นสูงกว่างบประมาณในการผลิตและ สร้างสรรค์ผลงานมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในขณะที่การขยายตัวทางด้านปริมาณ ของเทปเพลงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ นั้น คุณภาพในด้านการสร้างสรรค์ผลงานเพลง กลับไม่สามารถพัฒนาตามไปได้ทัน

¹ "The sound of music and money," Business Review Magazine 163 (April 1986), p. 48.

² บุญยงค์ ศุทธวิโรจน์, "สภาพการเติบโตและการแข่งขันของธุรกิจ เทปเพลงไทยสากล," โลกดนตรี 27, หน้า 80.

สมพงษ์ วิศิษฐ์วานิชย์ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องงบประมาณในการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงและการทำโปรโมชันว่า

...งบประมาณในการผลิตและการทำโปรโมชันนั้นไม่สมดุลกัน ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว งบในด้านการทำโปรโมชันจะสูงกว่าประมาณ 10 เท่า ฉะนั้น ต้นทุนที่แท้จริงจะอยู่ที่ค่าโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ซึ่งแพงมาก อย่างไรก็ตาม งบของการผลิตและการทำโปรโมชันจะ เท่ากันไม่ได้ เนื่องจากถ้าทำในส่วนโปรโมชันน้อยธุรกิจก็ถูกกลืน ดังนั้นจึงต้องทุ่มในส่วนนี้...¹

การสร้างสรรค์ผลงานเพลงนั้นเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่จะเกิดมาจากสติปัญญา อารมณ์ ทัศนคติ และ ประสบการณ์ของศิลปิน ซึ่งมุ่งที่จะสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าทางสุนทรียภาพและมีความหมายต่อชีวิตและสังคม โดยเป็นการแสดงออกถึงความคิดที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ มิใช่เป็นการลอกเลียนมาจากผู้อื่น แต่จาก "สภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ทำให้ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานเพลง เหล่านั้นจำต้องประสบกับภาวะ เศรษฐกิจอันบีบรัดที่เข้ามามีอิทธิพลและทำให้เวลาของการสร้างสรรค์ผลงานและความคิดฝันที่จะ ประดิษฐ์งานศิลปะ หย่อนลง"² ซึ่งจะเห็นได้ว่าในทุกวันนี้ การสร้างสรรค์ผลงานเพลงไทยสากลถูกกำหนดโดยเงื่อนไขทางการตลาด เพลงจึง เป็นเสมือนสินค้าอย่างหนึ่งที่ผู้ลงทุนต้องอาศัยการคาดการณ์ว่าทำอย่างไรจึงจะถูกใจผู้ฟังและขายได้มากที่สุด ด้วยเหตุนี้ทำให้ศิลปินมุ่งผลิตผลงานออกมาในลักษณะที่เป็นสินค้ากล่าวคือ แต่งเพลงขึ้นมาขายโดยมิได้คำนึงว่าผลงานเพลงที่ออกมานั้นจะ เกิดจากแรงบันดาลใจหรืออารมณ์ส่วนตัวของผู้ประพันธ์ เพลง หากแต่จะคำนึงถึงความต้องการของตลาดเป็นสำคัญ ดังนั้น จะสังเกตเห็นได้ว่า

¹สัมภาษณ์ สมพงษ์ วิศิษฐ์วานิชย์, ผู้จัดการทั่วไป บริษัท คีตาแผ่นเสียงและเทป จำกัด, 7 ธันวาคม 2530.

²วราห์ วรเวช, "ความหวังในอนาคตสำหรับศิลปินผู้สร้างสรรค์," ใน งานเชิดชูเกียรติศิลปินเพลงผู้ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศรีวิทยาศาสตร์ด้านไทยสากลและศิลปินผู้สร้างสรรค์บทเพลง, (กรุงเทพมหานคร: คัดส์โสภาการพิมพ์, 2528), หน้า 14.

ในปัจจุบัน เพลงได้กลายเป็นทั้งงานศิลปะและสินค้าในเวลาเดียวกันดังที่เรียกว่า "อุตสาหกรรมศิลป์"* (industrial arts)

จากการที่เพลงไทยสากล ซึ่งแต่เดิมเป็นลักษณะของการให้บริการในด้านความบันเทิง ซึ่งศิลปินจะสร้างสรรค์ผลงานเพลงออกมาตามอารมณ์และความรู้สึกของตนเพื่อที่จะถ่ายทอดไปสู่ผู้ฟัง ได้ถูกแปรเปลี่ยนมาเป็นสินค้าที่มีการผลิตในลักษณะเป็นการตลาดและการผลิตขนาดใหญ่ (mass marketing and mass producing) ในรูปของธุรกิจอุตสาหกรรม** ที่ตลาดเป็นตัวกำหนดธุรกิจนั้น ได้ทำให้ศิลปินส่วนใหญ่จำเป็นต้องสร้างสรรค์บทเพลงตามความต้องการของตลาด ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดของธุรกิจและศิลปินเอง ซึ่งได้ส่งผลสืบเนื่องต่อองค์ประกอบของการสร้างสรรค์ผลงานเพลงในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. ผู้ผลิตผลงานเพลง

1.1 ผู้ผลิตส่วนใหญ่พยายามลงทุนให้น้อยที่สุด โดยหวังผลกำไรสูงสุดจากการจำหน่ายเทปเพลง ซึ่งทำให้ผลงานเพลงที่ออกมาไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร

1.2 คุณค่าในการแลกเปลี่ยน (exchanged value) อันได้แก่การซื้อขาย จะมีความสำคัญมากกว่าคุณค่าของผลงาน (used value) ซึ่งผู้ผลิตไม่คำนึงว่าผลงานเพลงนั้นจะมีคุณค่าหรือไม่ แต่จะเน้นที่การขายให้ได้เท่านั้น

CHULALONGKORN UNIVERSITY

*อุตสาหกรรมศิลป์ ได้แก่ งานศิลปะที่สร้างขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายในการใช้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง อันเป็นศิลปะที่นำไปใช้ในอุตสาหกรรม เพื่อสนองความต้องการทางวัตถุแก่ร่างกายและจิตใจ

**ธุรกิจอุตสาหกรรมเป็นการดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง เกี่ยวกับการผลิตที่เกี่ยวข้องกับการแปรสภาพวัตถุดิบให้เป็นสินค้า โดยการอาศัยแรงงาน เครื่องทุนแรง และเทคโนโลยีมาช่วยในการผลิตให้ดำเนินไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2. เพลง

2.1 ผลงานเพลงที่ออกมามีลักษณะซ้ำซาก เนื่องจากทั้งศิลปินและผู้ผลิตต่าง ไม่กล้าเสี่ยงต่อการขาดทุนที่จะสร้างสรรค์เพลงที่แปลกแหวกแนวออกไป แต่จะพยายามผลิตผลงานเพลงที่มีลักษณะใกล้เคียงกับผลงานที่เป็นที่นิยมของตลาด

3. ผู้ฟัง

3.1 ผู้ฟังมีบทบาทสำคัญในการกำหนดมาตรฐานของผลงานเพลง แทนที่จะเป็นศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานเพลง เนื่องจากศิลปินต้องสร้างสรรค์เพลงตามรสนิยมของผู้ฟัง ดังนั้น ทำให้รูปแบบและเนื้อหาของผลงานเพลงเป็นไปตามความต้องการของผู้ฟังมากกว่าจะมาจากแรงดลใจและอารมณ์ความรู้สึกของศิลปิน

4. เทคโนโลยีในการผลิต

4.1 เทคโนโลยีทางด้านดนตรีมีความสำคัญมากกว่าความสามารถของศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานเพลง ซึ่งจะเห็นได้ว่านักร้องที่เสียงไม่ดี แต่บุคลิกดีก็มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จได้ โดยการอาศัยอุปกรณ์ในการปรับปรุงแต่งเสียงหรือองค์ประกอบอื่น ๆ ช่วย

นอกจากนั้นจะเห็นได้ว่าธุรกิจเทปเพลงไทยสากลมีส่วนทำให้ความเป็น "ศิลปะ" ในบทเพลงลดน้อยลงไป เนื่องจากงานศิลปะไม่ว่าจะเป็นงานจิตรกรรม ประติมากรรม ดนตรี ฯลฯ ล้วนมีคุณค่าในตัวของมันเอง เมื่อถูกศิลปินสร้างสรรค์ขึ้นมาโดยอาศัยระยะเวลาพอสมควร เพื่อให้ผลงานที่ออกมาที่มีความประณีตและมีคุณภาพ แต่จากการที่ธุรกิจได้เข้ามามีบทบาทต่อการสร้างสรรค์ผลงานนั้นได้ทำให้ศิลปินจำต้องรีบเร่งสร้างสรรค์ผลงานออกมาเพื่อให้ทันกับการผลิตที่อาศัยความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้การผลิตดำเนินไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีส่วนทำให้ "พลัง" ที่มีอยู่ในงานศิลปะลดน้อยลงไป ดังเช่นผลงานเพลงในปัจจุบันที่ได้อาศัยเทคโนโลยี (เทปคาสเซ็ท) มาใช้เป็นส่วนในการถ่ายทอดผลงานสร้างสรรค์ของศิลปินไปสู่ผู้ฟัง ซึ่งมีส่วนทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างศิลปินกับผู้ฟังตัดขาดกันอย่างสิ้นเชิง

ด้วยเหตุที่เพลงไทยสากลได้กลายเป็นระบบธุรกิจประเภทหนึ่งที่นับวันจะมีบทบาทสำคัญในสังคมมากยิ่งขึ้นทุกที ฉะนั้น การศึกษาถึงประวัติความเป็นมา การเจริญเติบโต การแข่งขัน และ สภาพการดำเนินงานธุรกิจเทปเพลงไทยสากลในปัจจุบัน ตลอดจนลักษณะการสร้างสรรคเพลงไทยสากลก็ถือเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง การที่เราได้ทราบถึงความเป็นมาของธุรกิจเทปเพลงไทยสากล นอกจากจะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาแล้ว ยังจะช่วยให้เราสามารถเข้าใจถึงปัจจัยเงื่อนไขต่าง ๆ ในสังคมที่เป็นตัวกำหนดลักษณะของการสร้างสรรคเพลงไทยสากลอีกด้วย ทั้งยังทำให้เราทราบว่าหน้าที่เพลงไทยสากลมีลักษณะ เป็นธุรกิจนั้นจะทำให้สามารถรักษาความเป็น "ศิลปะ" ไว้ได้มากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศิลปินผู้สร้างสรรคผลงานเพลงได้สร้างสรรคเพลงอย่างมี "คุณภาพ" หรือไม่และในลักษณะใด

เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งคำตอบเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของธุรกิจเทปเพลงไทยสากลจากอดีตถึงปัจจุบัน และ เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างระบบธุรกิจเทปเพลงไทยสากลและลักษณะของการสร้างสรรคเพลงไทยสากล จึงต้องอาศัยการวิจัยมาช่วยในการศึกษาหาคำตอบ ประกอบกับได้ค้นคว้าว่ายังไม่เคยมีผู้ใดทำการศึกษาในเรื่องนี้มาก่อน งานวิจัยส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับเพลงไทยเดิมหรือเพลงกล่อมเด็ก ดังนั้น งานวิจัย "บทบาทของระบบธุรกิจเทปเพลงไทยสากลต่อการสร้างสรรคผลงานเพลง" จึงเป็นความตั้งใจที่จะศึกษาถึงระบบธุรกิจเทปเพลงไทยสากล เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการศึกษาด้านการสื่อสารมวลชนและพิจารณาถึงแนวโน้มของ เพลงไทยสากลในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบถึงประวัติความเป็นมาของการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากล
2. เพื่อทราบถึงการเจริญเติบโตและการแข่งขันของธุรกิจเทปเพลงไทยสากล
3. เพื่อทราบถึงสภาพการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลในปัจจุบัน
4. เพื่อทราบถึงลักษณะการสร้างสรรคผลงานเทปเพลงไทยสากล
5. เพื่อทราบถึงบทบาทของการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลที่มีต่อการสร้างสรรค์ผลงานเพลง
6. เพื่อทราบถึงแนวโน้มในการสร้างสรรค์ผลงานเทปเพลงไทยสากล

ขอบเขตของงานวิจัย

ส่วนหนึ่งของการวิจัยครั้งนี้จะมุ่งศึกษาถึงลักษณะการสร้างสรรคผลงานเทปเพลงไทยสากลในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2522-2532 โดยถือว่าในปี พ.ศ. 2522 นั้นเป็นปีที่ได้เริ่มมีการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลอย่างจริงจังขึ้นมา คือภายหลังจากที่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับปีพ.ศ. 2521 ทำให้มีผู้เริ่มหันมาประกอบธุรกิจเทปเพลงไทยสากลอย่างเป็นระบบในลักษณะที่มีการแบ่งงานกันทำอย่างเป็นขั้นตอน ทั้งในส่วนของการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลง การทำโปรโมชัน และการจัดจำหน่าย ผู้วิจัยจึงได้ถือเอาจุดนี้เป็นจุดเริ่มต้นในการวิเคราะห์เกี่ยวกับลักษณะการสร้างสรรคผลงานเพลงไทยสากลจนถึงปัจจุบัน คือปี พ.ศ. 2532 รวมเป็นระยะเวลาที่ศึกษา 10 ปี

นอกจากนี้ ได้มีการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ประกอบกับการสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากล เพื่อจะได้อบรมถึงประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการของเทปเพลงไทยสากลตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงปัจจุบัน และ สภาพการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลในปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้

ทราบถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการสื่อสาร 2 ประการ คือ ผู้ส่งสาร (ผู้ที่มีส่วน
เกี่ยวข้องกับการค้าในธุรกิจเทปเพลงไทยสากล) และสาร (การสร้างสรรค์ผล
งานเทปเพลงไทยสากล)

เนื่องจากงานวิจัยเรื่องนี้เป็นหัวข้อที่ยังไม่เคยมีผู้ใดทำการศึกษาและ
ค้นคว้ามาก่อน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขออธิบายถึงคำศัพท์ กลุ่มคำ และวลีบางวลีที่ใช้ใน
งานวิจัยนี้ เพื่อให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน ดังต่อไปนี้คือ

1. ศิลปะ (art) หมายถึง ผลงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์งานที่มี
คุณค่าทางสุนทรียภาพตามสติปัญญา อารมณ์ ทัศนคติ และ ประสบการณ์ของมนุษย์
ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามบุคลิกของศิลปินแต่ละคน

คุณลักษณะที่สำคัญของศิลปะ ได้แก่

- ศิลปะ เป็นรากฐานของวัฒนธรรมและเป็นเอกลักษณ์ของชาติ
ศิลปะ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจากความคิด ความรู้สึกที่มีการสัมผัสต่อกันมาจน
กลายเป็นรากฐานของวัฒนธรรมของแต่ละชาติ
- ศิลปะ เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ศิลปะ เป็นผลรวมของ
การแสดงออกถึงความสนใจ ความคิด และ ความรู้สึก ในการสร้างสรรค์งาน
ศิลปะ นั้น เป็นการสนองความต้องการด้านความสุขใจ และ ความเพลิดเพลิน ซึ่ง
เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์
- ศิลปะ เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ของมนุษย์ การสร้างสรรค์ช่วยให้
มนุษย์ได้แสดงออกทางปัญญา ความคิด และอารมณ์ ซึ่งเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของ
มนุษย์
- ศิลปะ เป็นกิจกรรมสูงสุดของมนุษยชาติ มนุษย์สามารถที่จะสร้าง
สรรค์งานศิลปะให้มีคุณค่าอยู่ในงานศิลปะนั้นเอง นอกเหนือไปจากองค์ประกอบ
อย่างอื่นที่อาจช่วยเสริมคุณค่าทางศิลปะให้สูงเด่น แต่ในความเป็นจริงแล้ว งาน
ศิลปะ จะมีคุณค่าในตัวมันเอง เนื่องจากเป็นงานที่สร้างขึ้นโดยมีหลักการและตาม
หลักของสุนทรียศาสตร์
- ศิลปะ เป็นสิ่งบันเทิงใจ การได้สัมผัสกับงานศิลปะที่มีคุณค่าทาง
สุนทรียภาพย่อมทำให้เกิดความสบายใจและเป็นสุข ทั้งยังช่วยผ่อนคลายความตึง
เครียดลงได้

2. สินค้า (product) หมายถึง สิ่งที่ถูกผลิตขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกในสังคมระบบทุนนิยม ซึ่งสิ่งของต่าง ๆ ได้กลายเป็นสินค้าที่จำต้องมีการแลกเปลี่ยนโดยอาศัยเงินตรา คุณลักษณะที่สำคัญของสินค้าคือจะต้องมีมูลค่าในการใช้สอย (used value) และมีมูลค่าในการแลกเปลี่ยน (exchanged value) แต่ในความเป็นจริงแล้ว ผู้ผลิตสินค้านั้นมักจะสนใจเฉพาะมูลค่าในการแลกเปลี่ยนของสินค้า เพื่อให้สินค้าที่ผลิตออกมาสามารถขายได้และนำมาซึ่งผลกำไร

3. เพลง (song) หมายถึง เนื้อหาสาระที่เป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน ซึ่งต้องประกอบเข้ากับดนตรีที่เป็นภาษาที่มีท่วงทำนอง จังหวะ และเสียงสูงต่ำ

4. การสร้างสรรคผลงานเพลง (the creativity of songs) หมายถึง การแสดงออกถึงความคิดและความรู้สึกของศิลปิน โดยไม่ไปลอกเลียนความคิดหรือผลงานของผู้อื่น ผลงานเพลงที่มีลักษณะสร้างสรรค์นั้นควรจะมีการเสนอสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วยการแต่งเพลงที่มีความไพเราะ ทั้งในด้านจังหวะ ทำนอง เนื้อหา และ เสียงประสาน

5. ศิลปินผู้สร้างสรรคผลงานเพลง (artists) หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับเพลงจนเกิดเป็นงานศิลปะที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป อันได้แก่นักประพันธ์ทำนอง-คำร้อง นักร้อง นักดนตรี นักเรียบเรียงเสียงประสาน

6. สุนทรียภาพของเพลง (aesthetic of songs) หมายถึง ความไพเราะของบทเพลงที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นอย่างมีหลักเกณฑ์ มีคุณค่า และรสนิยม ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความซาบซึ้ง ความชื่นชม และ ความพึงพอใจ อันเป็นความรู้สึกหรือทัศนคติของแต่ละบุคคล บทเพลงที่มีสุนทรียภาพนั้น ควรมีความไพเราะทั้งในด้านของใจความ เนื้อร้อง ภาษาที่ใช้ ลีลา จังหวะ ทำนอง ดนตรี เสียงขับร้อง เสียงประสาน เป็นต้น

7. เพลงไทยสากล (Thai popular songs) หมายถึง เพลงที่มีเนื้อร้องเป็นภาษาไทย ส่วนดนตรีเป็นของสากลที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้หรือดัดแปลงให้เข้ากับเนื้อหาของเพลงไทย

เพลงไทยสากลสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

- เพลงลูกกรุง เป็นเพลงที่ได้รับอิทธิพลจากเพลงสากลเป็นอย่างมาก ลักษณะสำคัญของเพลงลูกกรุงคือมีการเลือกใช้คำที่สละสลวย ไพเราะ และมีความหมายดี ทำนองที่ใช้มักมีการแบ่งห้องและแบ่งท่อนของเพลงตามมาตรฐานสากล ในด้านการขับร้องนั้น จะร้องตามจังหวะและทำนองที่กำหนด ส่วนเนื้อหา มักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความรัก ความสนุกสนาน ความเสียสละ ความเห็นอกเห็นใจ และความผิตหวัง เป็นต้น

- เพลงลูกทุ่ง เป็นเพลงที่ได้รับอิทธิพลมาจากเพลงพื้นบ้านและเพลงไทยเดิม มีลักษณะที่แตกต่างจากเพลงลูกกรุง โดยที่การใช้คำนั้น จะใช้คำที่ง่าย ๆ คำพูดตรง ๆ ไม่ค่อยเปรียบเทียบหรือเล่นสำนวน ซึ่งฟังแล้วสามารถเข้าใจได้ทันที ทำนองที่ใช้มีทั้งดัดแปลงมาจากทำนองเพลงไทยเดิมและแต่งขึ้นมาใหม่ แต่โดยส่วนใหญ่จะเป็นทำนองง่าย ๆ และซ้ำ ๆ กัน ในด้านการขับร้องนั้น มักเป็นลักษณะการเอื้อนเสียงลงลูกคอ ส่วนเนื้อหาสาระมักเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับสภาพชีวิตประจำวันของชาวชนบท รวมไปถึงความยากแค้น เป็นต้น

8. เทปเพลงไทยสากล (Thai popular song tape cassette) หมายถึง เทปคาสเซ็ทที่ถูกผลิตขึ้นในรูปของตลับเทปขนาด 4.2" x 2.7" ซึ่งบันทึกเสียงเพลงไทยสากลที่ได้ผ่านขั้นตอนในการสร้างสรรค์ โดยอาศัยกระบวนการในการผลิตจนออกมาอยู่ในรูปของตลับเทป คุณสมบัติที่สำคัญของเทปเพลงคือ มีขนาดกะทัดรัด ราคาไม่แพง สามารถเก็บรักษาได้ง่าย และใช้งานได้ดี

9. ธุรกิจ (business) หมายถึง กระบวนการในการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาแปรเปลี่ยนสภาพตามกรรมวิธีการผลิตด้วยแรงงานคนและเครื่องจักรให้เป็นสินค้า เพื่อที่จะนำไปจำหน่ายตามความต้องการของผู้บริโภค ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายที่ผลกำไรสูงสุด (maximized profit) ธุรกิจนั้นเป็นทั้งศาสตร์ (science) และ ศิลปะ (arts) อยู่ในตัวของมันเอง ซึ่งกระบวนการทางธุรกิจนั้นจะต้องประกอบไปด้วยผู้ผลิต (producer) ผู้บริโภค (consumer) และ ผู้จำหน่าย (distributor)

10. ระบบธุรกิจ (business system) หมายถึง ระบบงานอย่างหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นได้จากการรวมตัวกันของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั้งหมด ตลอดจนองค์การและสถาบันทั้งหลาย (organization and institution) ซึ่งต่างก็มีความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมกับการผลิต การจัดหาหน่ายสินค้าและบริการ เพื่อบำบัดความต้องการของมนุษย์ (human needs)

11. ธุรกิจเทปเพลงไทยสากล (Thai popular song tape cassette business) หมายถึง กิจกรรมอย่างหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการของสมาชิกในสังคมให้ได้รับความเพลิดเพลินและเพื่อช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดในชีวิตประจำวัน การประกอบธุรกิจเทปเพลงไทยสากลนั้นเป็นลักษณะของธุรกิจการค้า ซึ่งผู้ประกอบการต้องการได้รับผลตอบแทนจากการจำหน่ายสินค้าที่ผลิตขึ้น ซึ่งได้แก่ เทปเพลงไทยสากล ธุรกิจเทปเพลงไทยสากลดำเนินกิจการโดยเอกชน ซึ่งมีทั้งลักษณะที่บุคคลคนเดียวเป็นเจ้าของ บริษัทจำกัด และ ห้างหุ้นส่วนจำกัด องค์ประกอบสำคัญของการประกอบธุรกิจเทปเพลงไทยสากล ได้แก่ ผู้ผลิต เทปเพลงไทยสากล และ ผู้ฟัง ธุรกิจเทปเพลงไทยสากลเป็นธุรกิจที่มีความยุ่งยากและสลับซับซ้อน ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างสำคัญ ดังนี้

- ฝ่ายผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลง (production)

ได้แก่ ฝ่ายที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงจนออกมาในรูปของ master tape ฝ่ายผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงจะประกอบไปด้วย ผู้ลงทุน โปรดิวเซอร์ นักประพันธ์ทำนอง นักประพันธ์คำร้อง นักร้อง นักดนตรี นักเรียบเรียงเสียงประสาน วิศวกรทางเครื่องเสียง ผู้ปรุงแต่งเสียง

- ฝ่ายส่งเสริมการจำหน่ายหรือฝ่ายโปรโมชัน (promotion)

ได้แก่ ฝ่ายที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการหาโฆษณาและประชาสัมพันธ์ เพื่อที่จะให้เทปเพลงขายได้มากที่สุด ฝ่ายโปรโมชันจะประกอบไปด้วย ฝ่ายที่ติดต่อกับสื่อมวลชน ทั้ง โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และรวมไปถึงฝ่ายที่หาหน้าที่ผลิตมิวสิควิดีโอ ซึ่งนับเป็นสื่อที่มีความสำคัญยิ่งในการหาโปรโมชันเทปเพลงไทยสากลในปัจจุบัน

- ฝ่ายจัดจำหน่าย (distribution) ได้แก่ ฝ่ายที่มีหน้าที่

รับผิดชอบในการจัดจำหน่ายเทปเพลง ซึ่งจะต้องมีการติดต่อกับพ่อค้าขายส่งและพ่อค้าขายปลีกเพื่อรับไปจำหน่ายอีกต่อ ฝ่ายจัดจำหน่ายนี้จะรับ master tape ที่ทางฝ่ายผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงทำมา เพื่อนำไปอัดลงบนเทปคาสเซ็ท นอกจากนี้ อาจมีฝ่ายการตลาดเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้านการขายด้วย

ปัญหาวิจัย

1. การสร้างสรรค์ผลงานเทปเพลงไทยสากลมีลักษณะ เช่นใด
2. สภาพของการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลในปัจจุบันเป็นอย่างไร
3. ระบบธุรกิจเทปเพลงไทยสากลมีบทบาทต่อการสร้างสรรค์ผลงานเพลงหรือไม่และอย่างไร
4. ผลงานที่เกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลเป็นอย่างไร
5. แนวโน้มในการสร้างสรรค์เทปเพลงไทยสากลเป็นอย่างไร

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษเกี่ยวกับเทปเพลงไทยสากลประเภทลูกกรุงเท่านั้น โดยถือว่าเพลงไทยสากลเป็นเพลงที่มีเนื้อร้องเป็นภาษาไทยและมีทำนองที่หยิบยืมหรือประยุกต์มาจากโน้ตดนตรีสากล ซึ่งไม่รวมถึงเพลงไทยเดิมหรือเพลงลูกทุ่ง

จพาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในการศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา การเจริญเติบโต และสภาพของการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้อาศัยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากล อาทิเช่น โปรดิวเซอร์ ผู้ทำโปรโมชัน ผู้จัดการจำหน่าย นักประพันธ์ทำนอง-คำร้อง นักร้อง นักดนตรี นักเรียบเรียงเสียงประสาน ฯลฯ

ส่วนการวิเคราะห์ถึงลักษณะของการสร้างสรรค์ผลงานเพลงไทยสากล ผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์ในการสำรวจความคิดเห็นของศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานเพลง ซึ่งประกอบไปด้วยนักประพันธ์ทำนองและคำร้อง นักร้อง นักดนตรี นักเรียบเรียงเสียงประสาน ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะของการสร้างสรรค์ผลงานเพลงในช่วงระยะเวลาที่ศึกษาว่าเป็นเช่นใด

เกณฑ์ในการวัดความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรงนั้น ได้อาศัยการเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลหลาย ๆ ฝ่าย เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ถูกต้องและใกล้เคียงความจริงมากที่สุด

สมมติฐานในการวิจัย

1. การแข่งขันกันในการดำเนินธุรกิจเทปเพลง ไทยสากลเป็นผลให้การสร้างสรรค์ผลงานเพลงของศิลปินมุ่งหวังผลทางด้านการตลาดมากกว่าคำนึงถึงคุณค่าของงานศิลปะ
2. ลักษณะที่เป็นธุรกิจเทปของ เพลง ไทยสากลมีส่วนทำให้การสร้างสรรค์ผลงานเพลงที่ออกมามีลักษณะ ซ้ำซากและลอกเลียนแบบกันเป็นส่วนใหญ่

ข้อจำกัดของงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่สามารถที่จะศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบทั้งหมดของการสร้างสรรค์ผลงานเพลง อันได้แก่ ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานเพลง ผลงานเพลง และ ผู้ฟัง ทั้งนี้เนื่องจากความจำกัดในด้านเวลา งบประมาณ และ กำลังของผู้ทำวิจัยเอง ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้เลือกที่จะศึกษาในส่วน of ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานเพลงและผลงานเพลงที่ผลิตออกมา โดยในส่วน of ศิลปินนั้น จำต้องเลือกเฉพาะศิลปินที่มีชื่อเสียงและมีความชำนาญในการสร้างสรรค์ผลงานเพลงเท่านั้น และในส่วน of ผลงานเพลง ผู้วิจัยไม่สามารถศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบ และ เนื้อหาของเพลงไทยสากลได้ เนื่องจากมีจำนวนมากมาย ดังนั้น จึงได้เลือกที่จะศึกษาเฉพาะลักษณะของการสร้างสรรค์ผลงานเพลงของศิลปินในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2522-2532 เท่านั้น

ด้วยเหตุที่ธุรกิจเทปเพลงไทยสากลเป็นระบบธุรกิจการค้าอย่างหนึ่งที่มีการแข่งขันกันสูง ดังนั้นในการสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลอาจจะได้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจากผู้บริหารของบางบริษัทไม่ยอมให้ความร่วมมือ และเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ เพราะไม่ต้องการให้บุคคลภายนอกล่วงรู้ถึงการดำเนินงาน ซึ่งอาจมีส่วนทำให้งานวิจัยครั้งนี้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

นอกจากนั้น ด้วยเหตุที่การวิจัยในหัวข้อดังกล่าวนี้ยังไม่เคยมีผู้ใดศึกษามาก่อนทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจเทปเพลงไทยสากลจากเอกสารต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่น้อยมาก เป็นไปด้วยความยากลำบาก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องอาศัยการสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลเพื่อใช้เป็นข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งบางท่านก็ไม่ได้แลเห็นความสำคัญ หรือเกรงว่าการวิจัยครั้งนี้จะก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเองหรือบริษัทได้ ซึ่งทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลต้องอาศัยระยะเวลาพอสมควร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงบทบาทของระบบธุรกิจเทปเพลงไทยสากลที่มีต่อการสร้างสรรค์ผลงานเพลง
2. ได้ทราบถึงประวัติความเป็นมา การเจริญเติบโต และการแข่งขันของธุรกิจเทปเพลงไทยสากล
3. ได้ทราบถึงลักษณะของการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากล
4. ได้ทราบถึงลักษณะการสร้างสรรค์ผลงานเทปเพลงไทยสากล
5. ได้ทราบถึงแนวโน้มของการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลตลอดจนการสร้างสรรค์ผลงานเพลงในอนาคต
6. ทำให้บริษัทที่ดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลได้ทราบถึงบทบาทในการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเทปเพลงของตนและใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพของเทปเพลง เพื่อให้เทปเพลงไทยสากลมีมาตรฐานดียิ่งขึ้น
7. เพื่อใช้เป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการศึกษาอ้างอิงเกี่ยวกับการวิจัยเรื่องเทปเพลงไทยสากลต่อไป